Snoep bosjes

FICHE 5

Biodiversiteit

GoodPlanet

In deze educatieve fiche verkennen we het belang van biodiversiteit en begrijpen we hoe ons Snoepbosje past binnen dit grotere ecosysteem. Wat is de impact van menselijke activiteiten op de biodiversiteit en welke acties kunnen we op school ondernemen om die te verbeteren?

Met deze activiteiten krijg je jouw leerlingen helemaal mee:

1. HOGER, LAGER — P.3
2. OP ONDERZOEK: BIODIVERSITEIT IN MIJN BUURT — P.4
3. BIODIVERSITEIT... TIME'S UP! — P.5
4. HET BIODIVERSITEITSWEB — P.7

Leren over de natuur doe je het best in de natuur. Daarom is het aangeraden om voor deze activiteiten zo vaak mogelijk met de leerlingen naar buiten te trekken: ontdek de omgeving rond de school, het park of een nabijgelegen bos, of verken gewoon de buurt.

1. Doelstellingen

De deelnemers weten

- Welke bedreigingen er momenteel zijn voor de biodiversiteit.
- Wat biodiversiteit is en waarom die belangrijk is.

De deelnemers kunnen

- Voorbeelden geven van manieren waarop we biodiversiteit kunnen ondersteunen.
- Biodiversiteit in verschillende omgevingen vergelijken.
- Acties bedenken, een plan opstellen en acties uitvoeren om de biodiversiteit op school te vergroten.

De deelnemers willen

- Biodiversiteit op school en/of in hun buurt bestuderen.
- Biodiversiteit op school en/of in hun buurt vergroten.
- Anderen aanzetten tot acties om de biodiversiteit te verhogen.

2. Activiteiten

1. HOGER, LAGER

50 min

In het kort

Vergelijk samen met je klas de biodiversiteit in verschillende biotopen, van een tropisch regenwoud tot een bos, tot een stadscentrum. Leer samen over gebeurtenissen die de biodiversiteit beïnvloeden: sommige zorgen voor een afname, andere voor een toename. Wat kunnen we doen om het verlies aan biodiversiteit tegen te gaan?

Materiaal

- Kaartenset met biotopen (bijlage A p.9) en gebeurtenissen (bijlage B p.12) – basis (groen) en uitbreiding (oranje)
- Lijst van biodiversiteitsniveaus met uitleg (basis en uitbreiding)

Aan de slag

De leerlingen krijgen twee reeksen kaarten (biotopen en gebeurtenissen), elk met verschillende afbeeldingen. Elke kaart bevat een korte uitleg. De verdeling van de kaarten en de uitleg voor de leerkracht vind je verderop.

- De eerste reeks kaarten toont afbeeldingen van biotopen. Deze hebben een hoge of lage biodiversiteit. De leerlingen ordenen deze kaarten van hoge (1) naar lage (6) biodiversiteit. In de uitgebreide set (oranje) zijn er meerdere kaarten per niveau. Ze krijgen aparte kaarten met uitleg over elk biodiversiteitsniveau als hulpmiddel bij het rangschikken.
- De tweede reeks toont gebeurtenissen die de biodiversiteit beïnvloeden – positief (oplossingen) of negatief (problemen). Leerlingen maken het onderscheid tussen deze twee.

Groepsindeling:

- **Optie 1**: Verdeel de klas in twee groepen. Elke groep krijgt een set kaarten en ordent ze. Nadien lichten ze aan elkaar toe waarom ze die volgorde kozen.
- **Optie 2**: Orden de kaarten samen met de hele klas, kaart per kaart.

Opmerking:
De voorbeelden op de kaarten zijn indicatief voor de biodiversiteit, maar geen absolute waarden. Maak dit duidelijk aan de leerlingen en gebruik het als aanleiding tot een boeiend gesprek. Het doel is om inzicht te geven in wat biodiversiteit beïnvloedt en waarom sommige biotopen meer of minder soorten herbergen. Je kan erbij vertellen dat sommige biotopen met lage biodiversiteit (bv. woestijngebied) toch ook moet beschermd en behouden worden omdat ze soorten herbergen die enkel daar voorkomen en mee voor de gehele biodiversiteit van de planeet zorgen.

2. OP ONDERZOEK: BIODIVERSITEIT IN MIJN BUURT

30 min + 20 min

In het kort

Laat de leerlingen in kleine groepjes zelf de biodiversiteit in hun omgeving verkennen. Het is niet omdat de mens een impact op natuur en milieu heeft dat deze altijd negatief is. Na het groepswerk volgt daarom een brainstorm om manieren te bedenken om de biodiversiteit op school te vergroten.

Materiaal

- Werkblaadjes voor leerlingen (zie bijlage p.18)

Aan de slag

Stap 1: groepswerk

Leerlingen vergelijken de biodiversiteit tussen:

- Het Snoepbosje, met een vijftiental verschillende soorten
- Een gazon (dat regelmatig gemaaid wordt)
- De speelplaats in zijn geheel

De leerlingen gebruiken hiervoor het werkblad in bijlage. Het doel is niet om alle soorten exact te identificeren, maar om een algemeen beeld te krijgen van de biodiversiteit en de invloed die we kunnen hebben door te kiezen hoe we een bepaalde zone inrichten of beheren.

Stap 2: klasbespreking

Eens het werkblad is ingevuld, volgt een klassikale discussie over hoe we de natuur een handje kunnen helpen. Gebruik de oplossingen uit het spel Hoger, lager ter inspiratie. Stel vragen zoals:

- Is er voldoende natuur op de speelplaats?
- Wie is verantwoordelijk voor het onderhoud van de groenzones op school?
- Wat kunnen we nog doen om de biodiversiteit te verbeteren? (Bv. het onderhoudsteam aansporen om deel te nemen aan de actie “Maai Mei Niet”)
- Hoe kunnen we de speelplaats beter inrichten? Laat je inspireren door de volgende websites:
  - Een toekomstvisie op schoolspeelplaatsen - GoodPlanet Belgium
  - Speelplaats met Toekomst - Netwerk Speelplaats met toekomst

Kies één of meerdere acties om uit te voeren. Bepaal: wie doet wat, tegen wanneer, en met welk materiaal.

3. BIODIVERSITEIT … TIME'S UP!

30 min

In het kort

Er is geen betere manier om de biodiversiteit van een Snoepbosje te leren kennen dan via een leuk spel om de namen van soorten te leren kennen en ze uit te beelden!

Materiaal

- pen en papier

Aan de slag

Stap 1:

Schrijf een twintigtal namen van dieren of planten op kleine papiertjes.
Voor inspiratie kan je denken aan soorten die je zou kunnen tegenkomen in het Snoepbosje.
Je kan de selectie ook samen met de leerlingen maken.

ENKELE VOORBEELDEN VAN SOORTEN:

- **Planten uit het Snoepbosjes plantpakket: editie 2024-2025**: appelboom, gewone vlier, gele kornoelje, Framboos, bosaardbei, vijfsmakenbes, munt, bieslook, bijvoet, dragon, spinazie, radijs, pompoen, klaver.
- **Planten uit het Snoepbosjes plantpakket: editie 2025-2026**: appelboom, mispel, framboos, bosaardbei, rode aalbes, doornloze braam, munt, bieslook, oregano, oost-indische kers, warmoes, radijs, pompoen, daslook.
- **Veelvoorkomende dieren in België**:
  - **Vlinders**: bont zandoogje, boomblauwtje, citroenvlinder, dagpauwoog, koninginnenpage, landkaartje, koolwitje…
  - **Libellen en juffers**: blauwe glazenmaker, bosbeekjuffer…
  - **Spinachtigen**: gewone huisspin, hooiwagen, kruisspin, roodwitte celspin, tijgerspin…
  - **Sprinkhanen en krekels**: veldkrekel, grote groene sabelsprinkhaan, zwart wekkertje, huiskrekel…
  - **Mieren**: zwartbruine wegmier, rode bosmier…
  - **Kevers**: meikever, neushoornkever, vliegend hert, lieveheersbeestje, lederloopkever…
  - **Vliegen**: bromvlieg, juweelzweefvlieg…
  - **Wespen en bijen**: gewone wesp, grijze zandbij, bosbesbij, grote bladsnijder, pluimvoetbij, kattenstaartdikpoot…
  - **Vogels**: mus, vink, kauw, ekster, kwikstaart, tjiftjaf, boomklever, grote lijster, heggenmus, houtduif, koolmees, roodborstje, merel…
  - **Kleine zoogdieren**: bosmuis, eikelmuis, egel, mol…
  - **Weekdieren**: wijngaardslak, bosaardslak, huisjesslak, doorschijnende glasslak…

TWEE GOEDE TIPS:

- Pas de moeilijkheidsgraad aan volgens het niveau van je leerlingen. Kies dus eventueel meer herkenbare planten en dieren.
- Help je leerlingen door kaartjes te maken met zowel een afbeelding als de naam van de soort, zodat ze deze gemakkelijker kunnen herkennen.

Stap 2:

Verdeel de leerlingen in kleine groepjes (2 tot 4 leerlingen).

Stap 3:

Om de beurt stuurt elk team een leerling naar voren om een papiertje uit een kom of zak te trekken. Als het team binnen maximaal één minuut raadt om welk dier of welke plant het gaat, krijgt het een punt. De andere teams moeten goed opletten, want de namen keren terug in de volgende rondes.

Stap 4:

In elk van de drie rondes proberen de teams zoveel mogelijk soorten te raden. De drie rondes gaan als volgt:

1. BESCHRIJVEN

Omschrijf de soort zonder het woord (of een deel ervan) te gebruiken.

2. EÉN WOORD

Laat je team raden door slechts één woord te zeggen. Als iedereen goed heeft opgelet, herinneren ze zich de meeste soorten!

3. UITBEELDEN

Beeld de soort zo creatief mogelijk uit zonder woorden of geluiden.

Stap 5:

Het team met de meeste punten na de drie rondes is de winnaar!

4. HET BIODIVERSITEITSWEB

50 min

In het kort

Met het spel 'Het Biodiversiteitsweb' van WWF ontdekken de leerlingen op een speelse en concrete manier hoe alle soorten binnen een ecosysteem met elkaar verbonden zijn.

Materiaal

- Een bol wol of een bol touw
- Voldoende ruimte om een grote kring te vormen
- De kaarten en spelregels van het door WWF ontwikkelde spel (te downloaden rechts onderaan deze webpagina): Biodiversiteit: Alles is verbonden! | WWF België

Aan de slag

- Het ecosysteem is gebaseerd op soorten die in België voorkomen. Elke leerling vertegenwoordigt een onderdeel voor van een Belgisch bosecosysteem. De draad van wol of het touw maakt de verbanden tussen de verschillende soorten en hun omgeving zichtbaar.

- Het spel laat hen ook ontdekken welk effect één of meerdere bedreigingen kunnen hebben op dit ecosysteem.

- Dit spel behandelt de biodiversiteit in heel België. Benadruk dat het Snoebosje dat jullie samen met de school hebben aangelegd, nu bijdraagt aan de rijkdom van de Belgische biodiversiteit. Leg uit hoe belangrijk elk element van het web is: van het kleinste beestje tot de grootste boom – alle levende wezens zijn met elkaar verbonden.

- Verderop in het lespakket vind je als leerkracht ook meer achtergrondinformatie over biodiversiteit en alle bijbehorende begrippen.

3. Bijlagen bij de activiteiten

Activiteit 1: Hoger lager

BIJLAGE A

Wat staat er op de kaarten?

GROEN = basisset - ORANJE = uitbreiding

Biotopen – van hoge biodiversiteit (1) naar lage biodiversiteit (6):		
Niveau	**Biotoopkaarten**	**Uitleg**
1	REGENWOUD KORAALRIF	**Hoogste biodiversiteit:** Deze biotopen hebben de hoogste biodiversiteit door ideale omstandigheden (neerslag, temperatuur, ...) en/of door de vele habitats die er voorkomen, kunnen er vele soorten op een kleine oppervlakte aanwezig zijn.
2	BOS HEIDE BLOEMRIJK GRASLAND VIJVER KUST	**Hoge biodiversiteit:** Deze biotopen hebben een hoge biodiversiteit en kan je allemaal terugvinden in België. Elk biotoop heeft zijn eigen soortensamenstelling en daarom is elk soort biotoop van belang. We gaan de ene niet biodiverser noemen dan de andere omdat sommige biotopen zeldzame soorten herbergen en daarom belangrijk zijn voor het behoud van juist die ene soort.
3	STADSPARK TUIN DIE GEFASEERD GEMAAID WORDT	**Gemiddelde biodiversiteit:** De biodiversiteit hier kan als gemiddeld worden beschouwd. Het gaat om een aangelegd landschap en dus geen natuurlijk gebied, maar het is wel mogelijk om inheemse planten te kiezen. Vaak is het een kort gemaaid gazon, maar met een gefaseerd maaibeleid is het mogelijk om een bloemrijk grasland te ontwikkelen. Zo vergroot je de plantendiversiteit, wat op zijn beurt weer verschillende diersoorten aantrekt.
4	AKKERLANDSCHAP TUIN MET STRAK GEMAAID GAZON GOLFTERREIN	**Lage biodiversiteit:** Deze biotopen hebben een lage biodiversiteit doordat ze niet natuurlijk zijn, maar aangelegd door de mens. De plantensoorten zijn niet altijd inheems, er is weinig variatie in soortensamenstelling (dit put de bodem uit) en zo worden er weinig diersoorten aangetrokken. Dit alles gaat vaak gepaard met het gebruik van pesticiden en intensief gebruik van de locatie door de mens.
5	WOESTIJN NOORDPOOL	In deze biotopen zijn er **extreme omstandigheden** (temperatuur en neerslag) die ervoor zorgen dat er niet veel soorten kunnen overleven. Hierdoor is de biodiversiteit laag, maar daarom zijn deze biotopen niet minder belangrijk want hier komen soorten voor die enkel en alleen hier leven. **Het zijn waardevolle biotopen met een lagere biodiversiteit.**
6	STADSPLEIN	Deze biotoop heeft de **laagste biodiversiteit** omdat er hier weinig tot geen planten groeien omwille van gebouwen en stenen. Bijgevolg komen hier dan ook weinig tot geen dieren voor.

BIJLAGE A

Regenwoud

Akkerlandschap

Bos

Stadspark

Stadsplein

Woestijn

BIJLAGE A

Kust

Tuin die gefaseerd gemaaid wordt

Tuin met strak gemaaid gazon

Koraalrif

Heide

Golfterrein

BIJLAGE A

Noordpool

Bloemrijk grasland

Vijver

BIJLAGE B

Wat staat er op de kaarten?

GROEN = basisset - ORANJE = uitbreiding

Omstandigheden die biodiversiteit verlagen (PROBLEMEN)	Omstandigheden die biodiversiteit verhogen (OPLOSSINGEN)
Habitatverlies ONTBOSSING	**Natuurbeheer** ZORG DRAGEN VOOR DE BESTAANDE NATUUR
Habitatfragmentatie AANLEG VAN EEN SNELWEG DOOR EEN NATUURDOMEIN	**Natuurgebieden verbinden en 'stapstenen' voorzien** AANLEG VAN SNOEPBOSJES, BLOEMENWEIDES, MINI BOSJES ECODUCTEN
Overexploitatie HOUTKAP STROPERIJ OVERBEVISSING	**Niet te intensief gebruiken/ Letten op gebruik** KOOP LOKAAL KOOP TWEEDEHANDS EET VAKER VEGETARISCH/VEGAN
Klimaatverandering (door verhoging broeikasgassen in de atmosfeer) HOGERE TEMPERATUREN HEVIGE REGENVAL DROOGTE STIJGING TEMPERATUUR ZEEWATER (MET ALS GEVOLG KORAAL VERBLEKING)	**Klimaatbestendige steden ontwikkelen en de uitstoot van fossiele brandstoffen verminderen** VERKIES DE FIETS BOVEN DE AUTO MAAK MEER GEBRUIK VAN HET OPENBAAR VERVOER I.P.V. DE AUTO MEER GROEN IN DE STAD INSECTENHOTELS GEBRUIK VAN HERNIEUWBARE ENERGIE
Vervuiling FABRIEKEN DIE AFVAL LOZEN SIGARETTENPEUKEN OP DE GROND VISNETTEN DIE ACHTERBLIJVEN IN DE ZEE OVERMATIG PESTICIDEGEBRUIK IN DE LANDBOUW	**Vervuiling tegengaan** RECYCLEREN EN SORTEREN PESTICIDEGEBRUIK VERMINDEREN REGELGEVING ROND AFVAL LOZEN
INVASIEVE EXOTEN	BESTRIJDING VAN INVASIEVE EXOTEN

BIJLAGE B

Ontbossing	Zorg dragen voor de natuur die er is (natuurbeheer)

Aanleg van een snelweg door een natuurdomein	Recycleren en sorteren

Aanleggen van bloemenweides/ Mini Bosjes/Tiny Forest	Sigarettenpeuken op de grond

BIJLAGE B

Koop lokaal	Meer vegetarisch/vegan te eten

Meer groen in de steden	Fabrieken die afval lozen in de natuur

Hevige regenval (overstromingen)	Shop tweedehands

BIJLAGE B

Hoge temperaturen	Meer fietsen i.p.v. auto

Insectenhotel	Meer gebruik openbaar vervoer i.p.v. auto

Gebruik van hernieuwbare energie	Droogte

BIJLAGE B

Beheer tegen invasieve exoten

Ecoduct

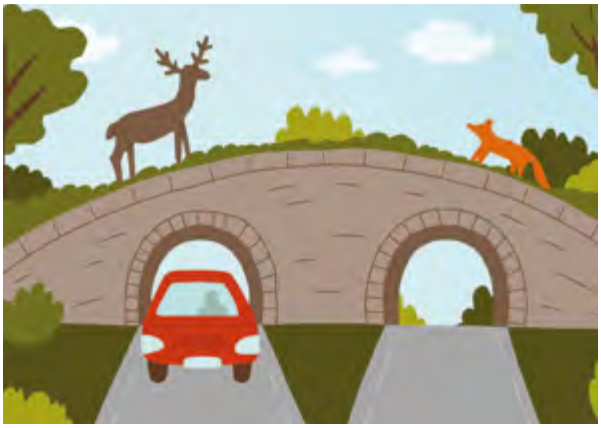

Visnetten die achterblijven in de oceanen

Overbevissing

Overmatig pesticidegebruik in de landbouw

Invasieve exoten (bv. Aziatische tijgermug)

BIJLAGE B

Stroperij	Stijging temperatuur zeewater (met als gevolg coral bleaching)

Pesticidegebruik verminderen	Regelgeving rond afval lozen

Activité 2: Op onderzoek: biodiversiteit in mijn buurt

Werkblaadje leerlingen: Op onderzoek: biodiversiteit in mijn buurt			
Naam:		Datum:	
Klas:		Nr:	
Jullie kunnen in kleine groepjes aan de slag om zelf de biodiversiteit te verkennen in de schoolomgeving of in de buurt. Vergelijk de biodiversiteit tussen jullie Snoepbosje, een strak gemaaid gazon en de speelplaats.			

1. WAARNEMINGEN VAN VERSCHILLENDE SOORTEN:

Onderzoek in elke biotoop 1m². Zet voor elke soort (plant/dier) dat je waarneemt een streepje.

BIOTOOP	SNOEPBOSJE	GAZON	SPEELPLAATS
Aantal plantensoorten			
Aantal diersoorten			
In welke biotoop vind je de meeste soorten terug?			

2. BIODIVERSITEITSBINGO

Maak aan de hand van bijgevoegde bingokaart een rondje in de school. Alle elementen die kunnen bijdragen aan de biodiversiteit staan op de kaart. Wanneer je een element ziet, mag je dit afvinken.

NESTKAST	VOGELZAAD IN DE WINTER	INSECTENHOTEL	BOMEN
VIJVER / POEL / WADI	BODEMBEDEKKER	HAAG / STRUIKEN	BLOEMENWEIDE
WEINIG VERHARD Ken je het Vlaams Kampioenschap Tegelwippen?	TAKKENHOOP	RUIGE HOEKJES MET BRANDNETEL	COMPOST
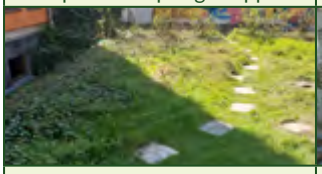			DOE HET ZONDER
SCHADUWPLEKJES	NATUURSPEELPLAATS	REGENWATER OPVANGEN IN TON / WADI	ZONDER PESTICIDEN Ken je de campagne van VELT Doe het zonder?
INHEEMSE PLANTEN	RELIËF / MAAK GEBRUIK VAN HOOGTES EN LAAGTES	GRAS NIET OVERAL GEMAAID	ECOLOGISCHE MOESTUIN / KRUIDENTUIN
GROENDAK	KIPPEN OM RESTJES OP TE ETEN	WILGENCONSTRUCTIE	KLIMPLANTEN

Overloop wat al aanwezig is (alles wat afgekruist is op de bingokaart) en wat de school nog beter kan doen (alles wat nog niet is afgevinkt op de bingokaart). Denk na over onderstaande vragen:

HOE GOED IS DE SCHOOL BEZIG OP VLAK VAN BIODIVERSITEIT?
HOE KUNNEN WE ZORGEN DAT DE BIODIVERSITEIT VERHOOGT?

4. Achtergrondinformatie voor de leerkracht

De biodiversiteit, wat is dat?

Sinds enkele jaren wordt er veel gesproken over biodiversiteit, omdat deze in veel delen van de wereld in gevaar is. Talrijke wetenschappelijke en burgerprojecten, evenals internationale organisaties, proberen het verlies aan biodiversiteit te vertragen of om te keren.

Maar wat betekent biodiversiteit precies? Biodiversiteit is een samenstelling van twee woorden: 'bio' en 'diversiteit'. De betekenis van deze twee woorden is 'leven' en 'verscheidenheid'. Biodiversiteit betekent dus letterlijk de verscheidenheid van het leven in al haar vormen. Een ander woord voor biodiversiteit is soortenrijkdom.

BIODIVERSITEIT KAN OP VERSCHILLENDE NIVEAUS WORDEN GEMETEN:

- **Soortendiversiteit**: verschillende soorten leven naast elkaar in dezelfde omgeving (planten, dieren, schimmels, micro-organismen, enz.);
- **Genetische diversiteit**: individuen van dezelfde soort vertonen een verscheidenheid aan genetische kenmerken, wat hun aanpassingsvermogen versterkt;
- **De diversiteit van ecosystemen**: er zijn verschillende leefomgevingen (bossen, weiden, wetlands, bergen, duinen, enz.).

Deze drie niveaus staan voortdurend in wisselwerking met elkaar. Een rijke biodiversiteit is dus zowel een kwestie van kwantiteit en variëteit als van kwaliteit van de relaties tussen soorten en hun habitat.

Het belang van biodiversiteit

BIODIVERSITEIT IS DE BASIS VAN HET FUNCTIONEREN VAN DE NATUUR.

Ze zorgt ervoor dat ecosystemen dynamisch blijven, zich kunnen herstellen en zich kunnen aanpassen aan veranderingen.

In de natuur bestaat niets op zichzelf. Elk element — of het nu een dier, plant, schimmel of mineraal is — speelt een rol in een complex netwerk van onderlinge interacties. Die verbondenheid is essentieel voor het goed functioneren van ecosystemen.

Een voorbeeld: een bij die nectar verzamelt uit een bloem, doet meer dan alleen zich voeden — ze zorgt ook voor de bestuiving, die noodzakelijk is voor de voortplanting van veel planten. Die planten dienen dan weer als voedsel voor planteneters, die op hun beurt prooi zijn voor roofdieren.

Ondertussen breken micro-organismen in de bodem dode bladeren en uitwerpselen af en geven daarbij voedingsstoffen vrij die de bodem verrijken voor toekomstige planten. Zelfs niet-levende elementen zoals water, zonlicht en gesteente gaan interacties aan met het leven: ze beïnvloeden de groei, het gedrag en de verspreiding van soorten.

Dit web van onderlinge afhankelijkheden vormt een kwetsbaar evenwicht. Als één schakel in de ketting verzwakt of verdwijnt, heeft dat gevolgen voor het hele systeem.

Toch kan een rijk ecosysteem beter omgaan met schokken: als een soort verdwijnt, kan een andere soms haar rol overnemen. Die veerkracht is essentieel in tijden van verstoring, of die nu plotseling komt (zoals bij bosbranden, ziektes of overstromingen), of geleidelijk (zoals bij klimaatverandering, vervuiling of verstedelijking).

HET BEHOUD VAN DE BIODIVERSITEIT, BETEKENT OOK DAT WE DE DIENSTEN BESCHERMEN DIE ZE LEVERT:

- Bossen produceren zuurstof, slaan koolstof op, filteren de lucht en regelen de waterkringloop.
- Levendige bodems maken landbouw en natuurlijke waterzuivering mogelijk.
- Bestuivers zorgen voor de voortplanting van veel voedselgewassen.
- Oceanen nemen een groot deel van het CO_2 op dat wij uitstoten en bevatten voedings- en geneeskrachtige bronnen.

Een verarmd ecosysteem wordt kwetsbaar, werkt minder goed en raakt uit balans.

Dat blijkt uit het Living Planet Report (2022) van WWF: tussen 1970 en 2018 is de populatie van wilde gewervelde dieren wereldwijd gemiddeld met 69% afgenomen. De belangrijkste oorzaken van dit biodiversiteitsverlies zijn klimaatverandering, overexploitatie van natuurlijke hulpbronnen, vervuiling en vernietiging van leefgebieden.

De rol van de snoepbosjes

Tegen deze alarmerende achtergrond is het wél mogelijk om actie te ondernemen – zelfs op kleine schaal. Snoepbosjes zijn daar een concreet voorbeeld van.

Voedselbossen – ook wel voedselrijke bossen of eetbare tuinen genoemd – zijn geïnspireerd op de principes van permacultuur. Op een kleine oppervlakte bootsen ze het natuurlijke functioneren van een bos na, terwijl ze tegelijk voedsel en andere nuttige bronnen opleveren: fruit, bessen, vaste groenten, medicinale planten en meer.

SNOEPBOSJES HEBBEN VERSCHILLENDE DOELEN:

- **Herstel van biodiversiteit**: door een grote verscheidenheid aan inheemse soorten aan te planten, trek je bestuivende insecten, vogels, schimmels en kleine zoogdieren aan. Die vinden er voedsel én een veilige plek om te leven.

- **Creëren van veerkrachtige microklimaten**: planten beschermen elkaar tegen wind, zon of vorst, wat zorgt voor een betere temperatuur- en waterhuishouding.

- **Bewustmaking en educatie**: deze plekken worden vaak aangelegd op schoolterreinen, in buurten of openbare ruimtes. Ze geven kinderen en volwassenen de kans om te ontdekken hoe een ecosysteem werkt, opnieuw verbinding te maken met de natuur en te leren hoe je er zorg voor draagt.

5. Onderwijsdoelen lager onderwijs 6e leerjaar

Wetenschap en techniek

3.1.7 De leerlingen kennen het belang van insecten bij de bestuiving van zaadplanten.

3.2.1 De leerlingen kennen de volgende begrippen: de biodiversiteit, het voedselweb, het grasland, het bos, de heide, de zee en de kust, het stadslandschap, het agrarisch landschap, het zoet water, het ecosysteem…

3.2.3 De leerlingen kennen diensten die het ecosysteem levert aan de mens.

3.2.4 De leerlingen weten dat mensen een positieve en negatieve impact kunnen hebben op het ecosysteem.

3.2.5 De leerlingen kunnen aan de hand van hun biotische en abiotische factoren de volgende biotopen identificeren: grasland, bos, heide, zee en kust, stadslandschap,agrarisch landschap, zoet water.

3.2.7 De leerlingen kunnen verwoorden dat omgevingen kunnen veranderen.

3.2.8 De leerlingen kunnen verwoorden waarom biodiversiteit essentieel is voor het leven op aarde.

3.2.13 De leerlingen weten dat soorten in de loop der tijd veranderen en dat sommige uitgestorven zijn.

Aardrijkskunde

4.2.6. De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot natuurlijke aspecten van landschappen:

- het reliëf: de hellingsgraad; bv. landbouw op terrassen om regenwater op steile hellingen op te vangen, wegen en spoorwegen houden rekening met hellingen
- de kustprocessen en de gerelateerde landvormen en habitats: de golfslag, de kustlijn, de landtong, de kiezel, de zandduin, de koraalrif, de kusthabitat; bv. de steltlopers, meeuwen en sterns nestelen en foerageren op de Belgische kusthabitats van slikken en schorren, het zeeleven met inbegrip van wormen, schelpdieren en vissen die leven in de ondiepe wateren voor de Belgische kust;
- de vegetatie en het verband met bodem, vegetatietype en klimaat: de woestijn, de woestijnvorming, de steppe, de savanne, het regenwoud.

Muzische vorming

6.1.4 De leerlingen kunnen vormgevingsmiddelen van de vijf muzische domeinen toepassen:
- muziek: de grafische partituur, de koebel, de OrM-instrumenten;
- beeld: de optische illusie, beeldhouwen;
- drama: het rollenspel, de theatertekst, improviseren;
- dans: de wals, de tango, de moderne dans, de hiphop, de breakdance;
- media: de audiosoftware, de beeldbewerkingssoftware.

Nederlands

1.1.1 De leerling kan onbekende woorden lezen met behulp van inzicht in de morfologische opbouw en kennis van leenwoorden.

1.1.3 De leerling kan expliciete en impliciete informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen.

1.3.6 De leerling kan ideeën, gedachten en verworven inzichten gestructureerd formuleren
.

1.3.7 De leerling kan meningen beargumenteren op basis van zijn/haar vakspecifieke kennis en voorkennis.

1.3.9 De leerlingen kunnen ideeën, gedachten en verworven inzichten samenhangend formuleren.

1.3.10 De leerling kan doelgericht en genuanceerd deelnemen aan mondelinge interactievormen zoals dialoog, discussie en groepsgesprek en hierbij de volgende interactiestrategieën toepassen:

- voortbouwen op andermans ideeën;
- verbanden leggen tussen verschillende standpunten;
- argumenten bevragen en nuanceren;
- met ondersteuning tot een conclusie komen.